PLA DOCENT

Curs: 3r i 4t
Especialitat: Direcció escènica i Dramatúrgia
Codi de l'assignatura: 553047
Assignatura (nom): Teatre Document i Dramatúrgies del Real
Tipus d'assignatura (Bàsica, Obligatòria, Optativa): Optativa
Crèdits ECTS de l'assignatura (p.ex. 6 ECTS): 3 ECTS
Hores totals de l'assignatura: 100
Impartició (1r. sem; 2n. sem; anual): 1r semestre
Professors/es: Marta Galán / Carles Fernández
Descriptor: L'assignatura té dues parts: una primera de teòrica que consisteix en l'estudi dels diferents precedents i referents que constitueixen la base del teatre document i de les dramatúrgies del real. A la segona part, els alumnes afronten la construcció d'una estructura dramatúrgica de partida per a una peça de teatre document i/o testimonial, fent especial atenció al desenvolupament d'una proposta metodològica que podria organitzar el procés de treball. Aquest procés d'escriptura i assaig pot prendre diferents formes en funció de si el treball parteix de testimonis o si hi intervenen també intèrprets. L'assignatura no es pretén que els alumnes presentin un resultat textual acabat, sinó que plantegin el projecte dramatúrgia i la metodologia del treball.
Requisits: Introducció a l'escenificació, Introducció a la dramatúrgia.
Observacions:

COMPETÈNCIES QUE ES TREBALLARAN A L' ASSIGNATURA:

Competències generals (transversals):

1. Organitzar i planificar el treball de forma eficient i motivadora.
2. Recollir informació significativa, analitzar-la, sintetitzar-la i gestionar-la adequadament.
3. Solucionar problemes i prendre decisions que responguin als objectius del treball que es realitza.
4. Utilitzar eficientment les tecnologies de la informació i la comunicació.
5. Fer autocrítica de l'acompliment professional i interpersonal.
6. Desenvolupar raonadament i crítica idees i arguments.
7. Treballar de forma autònoma i valorar la importància de la iniciativa i l'esperit emprenedor en l'exercici professional.

Competències específiques:

1. Concebre propostes escèniques que fonamenten l'espectacle, generant i analitzant conceptes, textos i imatges, i valorant les seves propietats representatives i la seva qualitat estètica.
2. Projectar la composició de l'espectacle, utilitzant tots els coneixements tècnics i estètics necessaris sobre els diversos llenguatges que participen en la representació.

3. Investigar per concebre i fonamentar el procés creatiu personal, tant pel que fa a la metodologia de treball com a la renovació estètica.
4. Estudiar el fet escènic a partir de diferents mètodes.
5. Conèixer metodologies practiques de composició escènica basades en les diferents genealogies del teatre-document.
6. Aprendre a construir dramatúrgies per sumatòria d´elements documentals i/o procedents del real.
7. Estudiar i aprehendre metodologies i formes que impliquen la irrupció de diferents elements del real a la pràctica artística.
8. Conèixer els fonaments de les pràctiques artístiques comunitàries i les seves bases conceptuals i metodològiques.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE:

Coneixements:

C1_ Conèixer els precedents i els referents principals del teatre document i de les dramatúrgies del real.

C2_ Conèixer les tècniques principals en el gènere documental.

C3_ Conèixer els conceptes d'autoficció, testimoni i intertextualitat.

C4_ Saber projectar la composició dels diferents elements generadors de significat de l'escenificació. Nocions de superposició, juxtaposició, simultaneïtat.

C5_ Conèixer de forma sintètica les possibilitats de la imatge projectada en el camp documental: usos contextual, poètic, informatiu. La utilització del material periodístic original (entrevista, veu en off, fotografia).

C6_ Conèixer i saber aplicar la utilització dels recursos més purament teatrals: monòleg i diàleg.

C7_ Conèixer les bases del disseny del dispositiu escènic concebut com a maquinària de suport a la narrativitat.

C8_ Aprendre a construir dramatúrgies per sumatòria d´elements documentals i/o procedents del real.

C9_ Estudiar i aprehendre metodologies i formes que impliquen la irrupció de diferents elements del real a la pràctica artística.

C10_Coneixer els principis que regeixen a les practiques artístiques comunitàries i analitzar alguns referents.

C11_Reflexionar sobre les interaccions que es produeixen entre àmbits de l'acció social i/o comunitària que vinculem a pràctiques socioculturals i àmbits de producció artística i cultural professional.

C12_Familiaritzar-se amb els conceptes i metodologies relacionades amb la pràctica artística comunitària.

C13_ Conèixer projectes artístics o plataformes que defineixen, conceptualitzen o practiquen l´art escènic comunitari.

C14_ Diferenciar l´acció sociocultural de l´acció artística comunitària.

C15_ Diferenciar l´acció artística comunitària de l´acció terapèutica o assistencial.

C16_ Entendre la transversalitat de les pràctiques artístiques contextuals pel que fa als agents socials, culturals i/o polítics que cal implicar en un procés de creació artística comunitària.

C17_ Entendre la pràctica artística comunitària com un espai on produir llenguatges artístics innovadors i experimentals fonamentats en el "testimoni de vida", la qualitat documental i el verisme.

C18_ Identificar els reptes actuals que presenta la creació artística comunitària en un moment en el que, des de les institucions i des dels espais públics dedicats a l'art i la cultura, es viu com una "obligació" respondre a les necessitats i a la idiosincràsia contextual i "ampliar" els consumidors culturals i l´impacte de l'acció cultural en el territori.

Habilitats, procediments o destreses:

H1. Saber estructurar els materials en funció de criteris dramatúrgics. Saber definir la columna vertebral de la dramatúrgia i del possible punt d'arribada del muntatge.

H2. Saber definir l'estructura en funció també de la narrativitat per la qual optem. De la mateixa manera, saber seleccionar els materials que formaran part de la peça definitiva.

H3. Saber Projectar la composició dels diferents elements generadors de significat de l'escenificació. Nocions de superposició, juxtaposició, simultaneïtat.

H4. Saber plantejar la conceptualització del dispositiu escènic.

Actituds:

A1_ Tenir autonomia a l'hora de buscar informació, sintetitzar-la i utilitzar-la en els seu procés d'estudi i de creació.
A2_ Tenir una mirada oberta i crítica. Tenir una escolta profunda i activa.
A3_ Tenir una actitud empàtica amb els possibles testimonis, posant les persones en primer lloc i amb total atenció a l'ètica del procés de treball.
A4_ Ser capaç de desenvolupar uns criteris estètics i ideològics sent crític amb les pròpies idees i flexible amb les idees dels altres.
A5_ Ser capaç d'integrar les aportacions de la creativitat de tot l'equip.
A6_Ser capaç d'aprendre dels errors.
A7_Ser capaç de transformar possibles limitacions tant personals com materials en aspectes valuosos i significatius de la peça.
A8_Ser crític amb les pròpies idees i flexible per tal de poder resoldre problemes que apareguin en contextos diferents.
A9_ Ser capaç de prendre decisions, fent un judici selectiu, i alhora tenir una actitud oberta per compartir i transformar aquestes decisions.
A10_ Ser capaç de participar d´estructures de producció / creació amb governances compartides, on la presa de decisions no es fa de manera jeràrquica sinó atenent a dinàmiques horitzontals, que son les que caracteritzen sovint els processos de creació artística comunitària i/o de teatre-document.
A11_ Ser capaç d´identificar els privilegis des dels quals actuem, produïm, generem narratives i/o llenguatges i actuar en conseqüència.
A12_ Ser capaç d'atendre i comprendre la diversitat dels equips i actuar en conseqüència.

CONTINGUTS FORMATIUS (TEMARI):

El recorregut de l'assignatura abasta 60 hores i té una part teòrica i una de pràctica.

Bases teòriques (30h)

1. Introducció: visions crítiques al voltant de la relació entre ficció i no ficció al teatre.

2. La situació de les arts escèniques a inicis del segle XX.
3. El sorgiment de teatre polític, Piscator.
4. L'aportació de Brecht.
5. El gènere documental als anys 60 i 70 del segle XX, Peter Weiss. Teatre Verbatim.
6. Concepte i influència del teatre post-dramàtic en la no ficció.
7. Aproximació a algunes definicions actuals de teatre-document.
8. El teatre comunitari. Teatre i acció social.
9. Les pràctiques artístiques col·laboratives i/o comunitàries en l´actualitat: concepte i metodologies emprades.
10. Teatro del oprimido (Brasil) Teatro por la Identidad (Argentina i altres països).
11. Evolucions posteriors: Rimini Protokoll, Lola Arias, Milo Rau.
12. El teatre d'autoficció, metodologies.
13. El treball amb testimonis reals, metodologies.
14. Pràctiques del real a l´escena contemporània: un recorregut.

Seguiment i discussió en grup d'un treball pràctic (30h)

Els alumnes hauran de realitzar un projecte dramatúrgic per un muntatge de no ficció. La finalitat d'aquesta part de l'assignatura és la de donar les eines bàsiques als alumnes puguin preparar els materials i la base de treball d'un possible projecte de teatre de no ficció. No es preveu la possibilitat del seguiment de l'execució del projecte sinó la confecció del mateix.

Aquest treball implicarà la documentació i la construcció del recorregut bàsic de la proposta. A més, inclourà la definició de la metodologia de treball a aplicar amb les persones implicades i els materials que es preveu utilitzar.

En tot cas, el plantejament i fonamentació de la proposta cobreix una mancança molt important en aquesta mena de treballs: la definició d'una metodologia precisa i la claredat i solidesa de la línia dramatúrgica.

METODOLOGIA:

Metodologia *(Cal indicar el nre d'hores de lectivitat presencial, així com les hores de treball autònom de l'alumne. Per exemple: 6 crèdits ECTS = 90 hores lectivitat presencial (60%) i 60 hores de treball autònom de l'alumne (40%) = 150 hores totals)*:

ASSIGNATURA:

4 ECTS: 100 H. DE TREBALL DE L'ALUMNE
PROPORCIÓ: 60% TREBALL PRESENCIAL (60H.)
40% TREBALL AUTÒNOM (40H.)

AVALUACIÓ (CRITERIS, ESTRATÈGIES O ACTIVITATS I PONDERACIÓ):

Els criteris d'avaluació són els següents:

- Presencialitat. L'alumne ha de complir com a mínim el 80% de la presencialitat en el conjunt de l'assignatura.
- Treball final. Els alumnes lliuraran al final de l'assignatura un projecte dramatúrgic per una banda, de bases de l'escenificació per l'altra i un detall del procediment de treball proposat. Es valorarà l'actitud proactiva a classe i la participació en la construcció i afinat crític dels projectes dels companys.

BIBLIOGRAFIA:

Alguns referents **sobre teatre-document:**

Acosta, L. *El drama documental alemán*. Salamanca: Universidad de Salamanca, 1982.

Bravo Elizondo, P. (1982): Teatro Documental latinoamericano, México, Universidad Nacional Autónoma de México. Castri,

Castri, M. (1978): Por un teatro político Piscator, Brecht, Artaud, Madrid, Akal.

Catani, B. (2007): Acercamientos a lo real, textos y escenarios, Buenos Aires, Ediciones Artes del Sur. De

Vicente Hernando, C. *La dramatúrgia política*, Madrid, Centro de Documentación Crítica, 2018 Domenech,

Domenech, R. El teatro-documento. A: *El teatro, hoy*. Madrid: Edicusa, 1966, p. 33-38.

Freire, S. (2007): Teatro documental latinoamericano: el referente histórico y su (re)escritura dramática, La Plata, Ediciones Al Margen.

Garcia Seguí, A. «Pròleg». A: Salvat, R. *Salvat Papasseit i la seva època*. Barcelona: Edicions 62, 1981, p. 5-13.

Graells, G. J. «Presentació». A: Capmany, M. A. *Preguntes i respostes sobre la vida i la mort*... 3a ed. Barcelona: Institut del teatre, 1992, p. 5-9.

Gambaro, G. (2004): De la denuncia al reconocimiento, Buenos Aires, Universidad de Buenos Aires Facultad de Filosofía y Letras.

Hicks, E. (1993): Border Writing: The Multidimensional Text , U.S.A, University of Oklahoma.

Oliva Herrer, M. (2007): Drama y narración: el teatro documental de Peter Weiss, Valladolid, Universidad de Valladolid. Piscator,

Piscator, E. (1976): El teatro político y otros materiales, Madrid, Ayuso, D.L.

Torres Monreal, F. (1978): J. Prevert: Teatro de denuncia y documento, Murcia, Ediciones 23-27. Weiss, P.

(1974): Informes, Madrid, Alianza.

Weiss, P. (1976): Escritos Políticos, Barcelona, Lumen. Weiss,

Weiss, P. (1998): El nuevo proceso Hondarribia, Guipúzcoa.

Weiss, P. (1968): La Indagación Barcelona, Grijalbo.

Alguns referents bibliogràfics per pensar el concepte **d'art contextual i/o comunitari i de metodologies relacionals i/o col·laboratives:**

Agamben, G. *La comunidad que viene*, Valencia, Pre-Textos, 1996.

Ardenne, P. *Un arte contextual. Creación artística en medio urbano, en situación, de intervención, de participación*, Murcia, Cendeac, 2006.

Bidegain, M. "Teatro comunitario: resistència y transformación social".

Bishop, C. "Antagonism and Relational Aesthetic", *October Magazine*, 110 (Fall 2004), pp. 51-79.
—, *Artificial Hells. Participatory Art and The Politics of Spectatorship*, London/New York, Verso, 2012.

Blanco, P. Jesús Carrillo, Jordi Claramonte y Marcelo Expósito, *Modos de hacer. Arte crítico, esfera pública y acción directa*, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 2001.

Boltanski, L. y Chiapello, E. *El nuevo espíritu del capitalismo* [1995], Madrid, Akal, 2002. Bourriaud,

N. *Estética relacional*, Buenos Aires, Adriana Hidalgo, 2006.

Claramonte Arrufat, J. *Arte de contexto*, Donostia/San Sebastión, Nerea, 2010.

Collados, A. y Rodrigo, J. *Transductores 3. Prácticas artísticas en contexto. Itinerarios, útiles y estrategias*, Granada, Centro José Guerrero/Diputación de Granada, 2015.

Eiermann, A. "Teatro postespectacular. La alteridad de la representación y la disolución de las fronteras entre las artes", *Telón de fondo*, 16 (2012). En http://www.telondefondo.org

Garcés, M. *Un mundo común*, Barcelona, Edicions Bellaterra, 2013. Miessen, M.

La pesadilla de la participación, Barcelona, dpr, 2014.

Popper, F. *Arte, acción y participación. El artista y la creatividad de hoy*, Madrid, Akal, 1989.

Sánchez, J. A. Pràcticas de lo real en la escena contemporánea, Méjico D.F, ed. Toma, serie teoria i técnica, 2012. Sennet, Richard, *Juntos. Rituales, placeres y política de cooperación*, Barcelona, Anagrama, 2012.

WEBGRAFIA

Alguns referents de consulta a la xarxa: webgrafia.

Pàgina web d´ARTEA (Archivo Virtual de Artes Escénicas) http://artesescenicas.uclm.es/index.php?sec=campo

Pàgina web de ACVIC (projecte Hibridacions i contextos) https://www.acvic.org/ca/hibridacions-i-contextos/2610-hibridacions-i-contextos-05

Pàgina web de ICAF (Internacional Community Arts Festival)
http://icafrotterdam.com/

Icaf al Festival Grec 2018
http://icafrotterdam.com/summer-school-2018/icaf-comuart-summer-school-in-barcelona

Pàgina web del Forum Arts Escèniques Aplicades Institut del Teatre.
http://forum.institutdelteatre.cat/
i del Observatori d´Arts Escèniques Aplicades
http://www.institutdelteatre.cat/oaea

Sobre com avaluar projectes comunitaris o d´arts aplicades. Jordi Baltà Portolés.
https://www.institutdelteatre.cat/site2/ca/files/doc14/avaluacio-de-les-arts-esceniques-aplicades.pdf

Jornada sobre Artes Escènicas e Inclusión Social en Madrid (mayo 2018)
https://www.mecd.gob.es/cultura-mecd/dms/mecd/cultura-mecd/areas-cultura/artesescenicas/artes-escenicas-e-inclusion-social/jornadas-sobre-la-inclusion-social/xi-jornadas-sobre-la-inclusion-social/memoria.pdf

Web de la xarxa ArtiBarri, Comunitats creatives per al canvi social (Barcelona)
https://artibarriblog.wordpress.com/

Article de l´Aïda Pallarès a Núvol
http://entreacte.cat/entrades/perspectives/tranformacio/teatre-comunitari-eina-dapoderament/

Projecte ArtiPart, Ajuntament de Barcelona. Creació Artística Comunitària als Barris.
http://lameva.barcelona.cat/districtecultural/ca/art-i-part

Memoria Artes Escénicas e Inclusión Social 2019 en Córdoba
http://www.culturaydeporte.gob.es/cultura-mecd/dms/mecd/cultura-mecd/areas-cultura/artesescenicas/artes-escenicas-e-inclusion-social/jornadas-sobre-la-inclusion-social/xi-jornadas-sobre-la-inclusion-social/memoria-xi-jornadas-2019.pdf

Documents que analitzen de quina manera s´avaluen les arts escèniques comunitaries:

Dähnke, I. (2005), "Indicators for culture", a Robinson, J. (ed.), EUROCULT21 Integrated Report, Hèlsinki: Eurocult21; disponible a http://www.eukn.eu/fileadmin/Lib/files/EUKN/2010/15---eurocult21.pdf [Vist el 20/4/2018]

Fondation Daniel & Nina Carasso (c. 2016), Auto-évaluer l'impact social des projets artístiques. Guide pratique, disponible a https://fondationcarasso.org/sites/default/files/redacteur/guide_pratique__auto_evaluer_limpact_social_de_projets_artistiques.pdf [Vist el 20/4/2018] >

Gmitrowicz, D.; i Le Sourd, M. (2018), The Evaluation Journey: A Toolkit for Cultural Operators, Brussel·les: European Network of Cultural Centres, disponible a https://encc.eu/resources/database/evaluation-journey-0 [Vist el 20/4/2018]

Lucas, J-M. (Doc. Kasimir Bisou) (2007), "LOLF, indicateurs de performance et évaluation: la politique culturelle en porte-à-faux", conferència. Disponible a http://logiquesagir.univ-fcomte.fr/wpcontent/uploads/2017/07/LOLF_pour_la_cofac_Janvier_2007.pdf [Vist el 20/4/2018]

Matarasso, F. (1996), "Defining Values: Evaluating arts programmes", The Social Impact of the Arts, Working Paper 1, Comedia; disponible a http://www.culturenet.cz/res/data/004/000566.pdf [Vist el 21/4/2018]

Núñez, H.; Crespo, E.; Úcar, X.; i Llena Berñe, A. (2014), "Enfoques de evaluación orientados a la participación en los procesos de acción comunitaria", Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, 24.

OAEA (2018), "III Fòrum d'Arts Escèniques Aplicades: L'experiència en avaluació", presentació al Postgrau d'Arts Escèniques i Acció Social, Barcelona, 16 de març de 2018.

Planas (coord.) (2016), Evaluación participativa del empoderamiento juvenil: Proceso de evaluación participativa en "Els Químics Espai Jove" de Girona, document de recerca Proyecto HEBE, UAB / UAM / UB / UdG / UPF.

Roselló, D. (2007, 4a ed. actualitzada), Diseño y evaluación de proyectos culturales. De la idea a la acción. Barcelona: Ariel.

Úcar, X. (2002), "L'avaluació d'activitats i projectes d'animació teatral", Temps d'educació, 26.

Úcar, X. (2014), "El perquè i el per a què de l'avaluació en serveis socials bàsics: l'avaluació participativa", presentació Power Point presentada al Congrés de Sereis Socials Bàsics "Vides en crisi(s). Ètica, recerca i creativitat. Transformem el present construint el futur", Barcelona, 22-24 d'octubre de 2014, disponible a https://es.slideshare.net/xavierucar/avalua-ss-23102014 [Vist el 21/4/2018]

Úcar, X.; Heras, P.; i Soler, P. (2014), "La evaluación participativa de acciones comunitarias como metodologia de aprendizaje para el empoderamiento personal y comunitario: estudio de casos y procesos de empoderamiento", Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, 24.